

D E C R E T A L I U M
D. GREGORII PAPÆ IX. ^a
C O M P I L A T I O.

GREGORIUS Episcopus, servus servorum DEI, dilectis filiis Doctoribus, & Scholaribus universis Bononiæ *b* commorantibus, salutem, & Apostolicam benedictionem.

REX pacificus, pia miseratione disposuit sibi subditos, fore pudicos, pacificos, & modestos. Sed effrenata cupiditas, sui prodiga, pacis æmula, mater litium, materia jurgiorum, tot quotidie nova litigia generat, ut nisi Justitia conatus ejus sua virtute reprimeret, & quæstiones ipsius implicitas explicaret, jus humani fœderis litigatorum ubi extingueret, & dato libello repudii concordia extra mundi terminos exularet. Ideoque lex proditur, ut appetitus noxius sub juris regula limitetur, per quam genus humanum ut honeste vivat, alterum non lædat, jus suum unicuique tribuat, informatur. Sane diversas constitutiones, & decretales epistolas prædecessorum nostrorum, in diversa dispersas *c* volumina, quarum aliquæ propter nimiam similitudinem, & quædam propter contrarietatem, nonnullæ etiam propter sui prolixitatem, confusionem inducere videbantur: aliquæ vero vagabantur extra volumina supradicta, *d* quæ tanquam incertæ frequenter in judiciis vacillabant. Ad communem, & maxime studentium utilitatem, per dilectum filium fratrem Raymundum, Capellanum & Pœnitentiarium nostrum, illas in unum volumen [refecatis superfluis *e*] providimus redigendas, adjicientes Constitutiones nostras, & Decretales epistolas, per quas nonnulla *f* quæ in prioribus erant dubia, declarantur. Volentes igitur, ut hac tantum compilatione universi utantur in judiciis & in scholis, districtius prohibemus, ne quis præsumat aliam facere, absque auctoritate sedis Apostolicæ speciali *g*.

a Titulus hujus libri in manuscriptis vetustissimis ita habet. Incipit compilatio Decretalium Divi Gregorii Papæ IX. *b* In uno manuscripto Vaticane legitur Parisiis; in altero Bononiæ & Parisiis; sed ut plurimum omnes habent, Bononiæ. *c* al. sparsas. *d* Text. in l. 1. C. de nov. cod. fac. & l. 2. §. si quid autem in tanta. *e* C. de vet. jur. enucl. *f* Interdum & utilib. quod & de Triboniano dicitur, qui fuit Raymundo isto doctior. *g* Multa. *g* Data fuit hæc Epistola anno Christi 1230.

D E C R E T A L I U M
D. GREGORII PAPÆ IX.
L I B E R P R I M U S.

TITULUS I.
DE SUMMA TRINITATE,
ET FIDE CATHOLICA.
CAPITULUM I.
De Trinitate, & ipsius operibus. De fide, & articulis fidei.

Innocentius III. in Concilio generali cap. 1. *a*
(An. Christi. 1215. Roma.)

FIRMITER credimus *b*, & simpliciter confitemur *c*, quod unus solus est verus Deus, æternus, immensus, & incommutabilis, incomprehensibilis, omnipotens, & ineffabilis, Pater, & Filius, & Spiritus Sanctus: tres quidem personæ, sed una *d* essentia, substantia, seu natura simplex omnino: Pater a nullo, Filius a Patre solo, ac Spiritus Sanctus pariter ab utroque; absque initio semper, ac sine fine: Pater generans, Filius natus, & Spiritus Sanctus procedens: consubstantiales, & coæuales, & coomnipotentes, & coeterni: unum universorum principium: creator omnium visibilium, & invisibilium, spiritualium, & corporalium: qui sua omnipotenti virtute simul ab initio temporis utramque de nihilo condidit creaturam, spirituales, & corporales: angelicam videlicet, & mundanam: ac deinde humanam, quasi communem ex spiritu, & corpore constitutam. Diabolus enim, & alii demones a Deo quidem natura creati sunt boni, sed ipsi per se facti sunt mali. Homo vero diaboli suggestionem peccavit. §. 1. Hæc sancta Trinitas secundum communem essentiam individua, & secundum personales proprietates discreta, primo per Moysen, & sanctos Prophetas, aliosque famulos suos, juxta ordinatissimam dispositionem temporum, doctrinam humano generi tribuit salutarem. §. 2. Et tandem unigenitus Dei filius Jesus Christus a tota Trinitate communiter incarnatus, ex Maria semper virgine Spiritus Sancti cooperatione conceptus, verus homo factus, ex anima rationali, & humana carne compositus *e*, una in duabus naturis persona, vitam manifestum demonstravit. Qui cum secundum divinitatem sit immortalis, & impassibilis, idem ipse secundum humanitatem factus est mortalis, & passibilis. Qui etiam pro salute humani generis in ligno crucis passus, & mortuus, *f* descendit ad inferos, resurrexit a mortuis, & ascendit in cælum: sed descendit in

a Hoc Concilium Rome in Lateranensi celebratum est anno Christi 1215. assistentibus Hierosolymitano, & Constantinopolitano Patriarchis, & totius fere orbis Episcopis, Principumque Legatis, anno Pontificatus Innoc. III. decimo octavo. *b* Cap. 1. eod. tit. in 4. compil. *c* Hanc Decr. & seq. eruditissime explicat B. Thom. opusc. 23. & 24. tom. 17. *d* Similis textus in l. nullus hæreticus. 2. C. eod. tit. *e* Textus in l. inter claras. 8. §. omnes. vers. & quoniam. C. eod. tit. *f* Omnis illud: & sepultus est, ut & Athanas. in simbolo, & hoc de descensu Christi, Rufino auctore. Tom. II.

anima, & resurrexit in carne: ascenditque pariter in utroque: venturus in fine seculi, judicaturus vivos, & mortuos, & redditurus singulis secundum opera sua, tam reprobis, quam electis: qui omnes cum suis propriis resurgent corporibus, quæ nunc gestant, ut recipiant secundum opera sua, sive bona fuerint, sive mala: illi cum diabolo penam perpetuam, & isti cum Christo gloriam sempiternam.

Tractatur hic de Sacramentis Ecclesiasticis. Abbas Siculus, §. 3. Una *b* vero est fidelium universalis Ecclesia, extra quam nullus omnino salvatur. In qua idem ipse Sacerdos est sacrificium *c* Jesus Christus: cujus corpus, & sanguis in sacramento altaris sub speciebus panis, & vini veraciter continentur, transsubstantiatis pane in corpus, & vino in sanguinem, potestate divina: ut ad perficiendum mysterium unitatis, accipiamus ipsi de suo, quod accepit ipse de nostro. Et hoc utique sacramentum nemo potest conficere, nisi Sacerdos, qui rite fuerit ordinatus, secundum claves Ecclesiæ, quas ipse concessit Apostolis, eorumque successoribus Jesus Christus. §. 4. Sacramentum vero *d* baptismi (quod ad Dei invocationem, & individua Trinitatis, videlicet Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, consecratur in aqua) tam parvulis, quam adultis in forma Ecclesiæ a quocunque rite collatum proficit ad salutem. Et si post susceptionem *e* baptismi quisquam prolapsus fuerit in peccatum, per veram potestatem semper penitentiam reparari *f*. §. 5. Non solum autem virgines, & continentem, verum etiam conjugati, per rectam fidem, & operationem bonam placentes Deo, ad æternam merentur beatitudinem pervenire.

CAP. II.
Pater, & Filius, & Spiritus Sanctus vera unione, non collectiva, seu similitudinaria, sunt una essentia, substantia, seu natura: quæ substantia non est generans, nec genita, nec procedens: quia illi actus non attribuantur substantia, sed personis: nec per hoc in Trinitate concluditur quaternitas. Contrarium sentientes, ut hæretici sunt censendi, nisi ab errore respiciant, & correctioni Apostolicæ Sedis se supponant. Abbas Siculus. Idem in eodem. *g*

DAnnamus *b* ergo, & reprobamus libellum, seu tractatum, quem Abbas Joachim edidit contra Magistrum Petrum Lombardum, de unitate, seu essentia Trinitatis, appellans ipsum hæreticum, & insanum, pro eo, quod in suis dixit sententiis: (quoniam quedam summa res est Pater, & Filius, & Spiritus Sanctus, & illa non est generans, neque genita, neque procedens:) unde asserit, quod ille non tam Trinitatem, quam quaternitatem asserbat in Deo, videlicet tres personas, & illam

a Extremum judicium. *b* Ecclesiæ unitas. *c* Eucharistia. *d* Baptismus. *e* Penitentia. *f* Concor. cap. quia sanctitas. *g* ponderet. & c. contumace. 50. di. quod autem ad civilem politiam, & vindictam attinet, nemo penitentia nocens esse desinit. l. 67. de furt. l. 17. de adit. ed. l. pen. si bon. capt. *g* Cap. 2. h. Cap. 2. eod. tit. in 4. compil. l. 1. sect. dist. 3.

illam communem essentiam, quasi quartam: manifeste protestans, quod nulla res est, quæ sit Pater, & Filius, & Spiritus Sanctus; nec est essentia, nec substantia, nec natura: quamvis concedat, quod Pater, & Filius, & Spiritus Sanctus sunt una essentia, una substantia, unaque natura, verum unitatem hujusmodi non veram, & propriam, sed quasi collectivam, & similitudinariam esse fatetur: quemadmodum dicuntur multi homines unus populus, & multi fideles una Ecclesia: juxta illud a: *Multitudinis credentium erat cor unum, & anima una, &: Qui b adheret Deo, unus spiritus est cum illo.* Item c: *Ille qui plantat, & qui rigat, unum sunt, & d Omnes unum corpus sumus in Christo.* Rursus in libro Regum e: *Populus meus, & populus tuus, unum sunt.* Ad hanc autem suam sententiam adstruendam, illud potissimum verbum inducit, quod Christus de fidelibus inquit in Evangelio f: *Volo pater, ut sint unum in nobis, sicut & nos unum sumus, ut sint consummati in unum.* Non enim (ut ait) fideles Christi sunt unum, i. e. quædam una res, quæ communis sit omnibus, sed hoc modo sunt unum, id est, una Ecclesia, propter catholicæ fidei unitatem, & tandem unum regnum, propter unionem indissolubilis charitatis, quemadmodum in canonica Joannis Apostoli epistola legitur: g *Quia tres sunt, qui testimonium dant in celo, Pater, & Filius, & Spiritus Sanctus: & hi tres unum sunt.* Statimque subiungitur: *Et tres sunt, qui testimonium dant in terra; spiritus, aqua, & sanguis: & hi tres unum sunt:* sicut in quibusdam codicibus invenitur. §. 1. Nos autem sacro h approbante Concilio, credimus, & confitemur cum Petro Lombardo, quod una quædam summa res est, incomprehensibilis quidem, & ineffabilis, quæ veraciter est Pater, & Filius, & Spiritus Sanctus, tres simul personæ, ac sigillatim qualibet earundem: & ideo i in Deo solummodo Trinitas est, non quaternitas: quia quælibet trium personarum est illa res, videlicet substantia, essentia, seu natura divina: quæ sola est universorum principium, præter quod aliud inveniri non potest: & illa res non est generans, neque genita, nec procedens, sed est Pater, qui generat, & Filius, qui gignitur, & Spiritus sanctus, qui procedit: ut distinctiones sint in personis, & unitas in natura. Licet igitur alius sit Pater, alius Filius, alius Spiritus sanctus, non tamen aliud, sed id, quod est Pater, est Filius, & Spiritus Sanctus idem omnino: ut secundum orthodoxam, & catholicam fidem consubstantiales esse credantur. Pater enim ab æterno Filium generando, suam substantiam ei dedit, juxta quod ipse testatur k: *Pater quod dedit mihi, majus omnibus est.* Ac dici non potest, quod partem substantiæ suæ illi dederit, & partem ipse sibi retinuerit: cum substantia Patris indivisibilis sit, utpote simplex omnino. Sed nec dici potest, quod Pater in Filium transtulerit suam substantiam generando, quasi sic dederit eam Filio, quod non retinuerit ipsam sibi: alioquin defuisset esse substantia. Patet ergo, quod sine ulla diminutione Filius nascendo substantiam Patris accepit: & ita Pater, & Filius habent eandem substantiam: & sic eadem res est Pater, & Filius, necnon & Spiritus Sanctus ab utroque procedens. Cum vero Veritas pro fidelibus suis orat ad Patrem l: *Volo (inquiens) ut ipsi sint unum in nobis, sicut & nos unum sumus:* hoc nomen unum pro fidelibus quidem accipitur, ut intelligatur unio charitatis in gratia: pro personis vero divinis, ut attendatur identitatis unitas in natura, quemadmodum alibi Veritas

a Act. 4. b 1. Cor. 6. c 1. Cor. 3. d 1. Cor. 12. e 3. Regum 22. f Joan. 17. g 1. Joan. 5. h Vide Melchionem Can. lib. 12. e. 7. de locis Theolog. §. sec. præc. i In uno manuscript. ita: Et ideo in Deo solummodo Trinitas, non quaternitas reperitur. k Joan. 10. l Joan. 17. m Significatum, & equivocationem distinctionis unius vide apud Bart. in l. 1. si plures. in vers. difficile. ff. de pac. Sed aliter unum sunt fideles Christi, aliter tres personæ divine.

ait: *Estote a perfecti, sicut & Pater vester cælestis perfectus est, ac si diceret manifestus: Estote perfecti perfectione gratiæ, sicut Pater vester cælestis perfectus est perfectione naturæ, utraque videlicet suo modo: quia inter creatorem, & creaturam non potest tanta similitudo notari, quin inter eam major sit dissimilitudo notanda.* §. 2. Si quis igitur sententiam, vel doctrinam præfati Joachim in hac parte defendere, vel approbare præsumperit, tanquam hæreticus ab omnibus evitetur b. In nullo tamen propter hoc Florenti monasterio (cujus ipse Joachim extiterit institutor) volumus derogari: quoniam ibi & regularis est institutio, & observantia salutaris: maxime, cum ipse Joachim omnia scripta sua nobis assignari mandaverit Apostolica sedis iudicio approbata, seu etiam corrigenda, dictans epistolam, quam propria manu subscripsit, in qua firmiter confitetur, se illam fidem tenere, quam Romana tenet Ecclesia, quæ (disponente Domino) cunctorum fidelium mater est, & magistra. §. 3. Reprobamus etiam, & condemnamus perverissimum dogma impii d Almarici, cujus mentem sic pater mendacii excæcavit, ut ejus doctrina non tam hæretica, quam infana sit censenda.

TITULUS II. DE CONSTITUTIONIBUS. CAP. I.

Juris canonici statuta omnes ligant: & eorum ritu, tam in pronuntiando, quam in decidendo iudicia sunt regulanda. Ex Concilio Meldensi. e (An. Chr. 845. in Gallia.)

Canonum f statuta custodiantur ab omnibus. Et nemo in actionibus, vel iudiciis Ecclesiasticis suo sensu, sed eorum auctoritate ducatur.

CAP. II.

Constitutio respicit futura, & non præterita. Gregorius g in regeſto. (an. 598. Roma in Campaniam.)

Cognoscetes: h (& infra. 1) Rem, quæ culpa caret, in damnum vocari non venit. Quoties vero novum quid statuit, ita solet futuris formam imponere, ut dispendiis præterita non i commendet: ne detrimentum ante prohibitionem possint ignorantes k incurere, quod eos postmodum dignum est vitios sustinere.

[1 Multa narrantur de Christianis mancipiis, quæ Judæi comparabant. Volebat autem Gregorius in futurum statueri, ut Judæi, qui Christiana mancipia emerint, intra diem quadragesimum eos vendere teneantur. Sed si ante annum quædam statueretur quædam apud eos Christiana mancipia manserant, verat illis ex eo dispendium irrogari, sed eis eorum alienandorum licentiam dari, causa redditur, quia.]

CAP. III.

Potestas legem condendi, & mutandi est penes Vicarium Christi. Et quod de uno connexorum statuitur, ad aliud connexum extenditur. Abbas Siculus.

Augustinus super illud epist. ad Hebræos. 1

Translato sacerdotio m necesse est, ut legis translatio fiat. Quia enim simul & ab eodem, & sub eadem sponsione utraque data sunt, quod de uno dicitur, necesse est, ut de altero intelligatur.

CAP.

a Matth. 5. b refutetur. c al Florentino. d Almarici hæreticus refert Directorium p. 2. q. 7. e Cap. 11. & Burcb. l. 1. c. 61. lvo p. 5. c. 171. & c. 1. eod. tit. in 1. compil. f Quod dicitur canon, notant DD. in l. privilegia. C. de sac. Eccles. & gl. can. 1. dist. 3. g Lib. 7. epist. 35. ad Fortunatum Episcopum Neapolitanum. h Cap. 2. eod. tit. in 1. compil. i al non commendent. k l. cum de indebito. & ibi gl. de prob. & l. lege. §. cum quidam. ubi Bart. ff. ad leg. Corn. de sic. l. Cap. 7. extant verba hujus cap. in gloss. ord. m Cap. 4. eod. tit. in 1. compil.

CAP. IV.

Omne prohibitum a lege, peccatum est, & omne illud, quod sequitur ex eo, h. d.

Idem super epist. ad Roman. a

Nam concupiscentiam b nesciebam, &c. Hoc enim elegit Apostolus generale, unde omnia mala oriuntur. Bona est ergo lex, quæ dum hoc prohibet, omnia mala prohibet.

CAP. V.

Constitutiones decretorum singularibus sunt opinionibus præferendæ.

Hieronymus in Parabolas. c

NE innitatis prudentiæ tuæ. Prudentiæ suæ innititur, qui ea, quæ sibi agenda, vel dicenda videntur, Patrum decretis præponit.

CAP. VI.

Non valet constitutio Collegii in damnum aliquorum, & commodum aliorum, cessante rationabili causa. Vel sic: Absque rationabili causa non potest major pars Capituli tollere consuetudinem, utilitatem privatam nutriendo.

Innocentius III. Senonensi Archiepiscopo, & Episcopo Trecenti. (an. 1298. Roma in Galliam.)

Cum omnes d: (& infra. 1) Ad audientiam e nostram pervenit, quod Trecentis Canonici novum fecerunt in Trecenti Ecclesia constitutum, ut eis tam in presentia, quam in absentia redditus suos ex integro percepturis, qui in eadem Ecclesia post illam constitutionem fuerunt, vel de cætero fuerint instituti, redditus in absentia non percipiant, sed tunc solum, cum fuerint residentes: cum secundum Trecentis Ecclesiæ consuetudinem omnes in hoc consueverunt esse pares. Statuerunt f etiam, ut (cum singulis præbendis annexæ sint vineæ) ipsas suas, dum vixerint, possidentibus, vineæ decedentium ad successores non transeant, sed proventus earum inter singulos dividantur.

Cum igitur, quod quisque juris in alterum statuit, ipse debeat uti eo: & Sapiens dicat auctoritas g: *Patere legem, quam tu ipse tuleris:* mandamus, quatenus antiquos Canonicos junioribus, & juniores in perceptione fructuum tam præbendarum, quam vinearum coæquetis antiquis, secundum priorem consuetudinem, usque ad tempus prædictæ constitutionis servatam, vel secundum rationabilem institutionem in posterum observandam.

[1 Unum corpus sumus in Christo, singuli autem alter alterius membra: non debent majores minoribus, aut seniores junioribus invidere. Sed omnes, qui in una Ecclesia uni Deo famulantur, pari gaudeant libertate. Cum pondus, & pondus, mensura, & mensura utrumque abominabile sit apud Deum. Et evangelicus paterfamilias pari mercede primos vineæ suæ operarios remuneravit, & extremos. Verum ad audientiam Apostolatus nostri pervenit.]

CAP. VII.

Constitutio Laicorum Ecclesiam, seu ejus bona non adstringit. Idem b Tridentino Episcopo. (an. 1198. Roma in Vener.)

Quæ in i Ecclesiarum: (& infra. 1) Sane pervenit ad audientiam nostram, quod cives k Tervisini constituerunt, ut si quis se ad inopiam vergere probabiliter allegaverit l, alienandi feudum, quod ab Ecclesia, vel aliis tenet, liberam habeat facultatem: (& infra. 2) Volentes igitur Ecclesiarum indemnitati consulere, constitutionem

a Cap. 7. leguntur hæc verba in gloss. ordin. b Cap. 7. eod. tit. in 1. compil. c Cap. 3. eod. verba sunt in gloss. ordin. & c. 6. eod. tit. in 1. compil. d Cap. 1. eod. tit. in 3. compil. e In multis antiquis ita: ad audientiam Apostolatus nostri. f Secundum est Canonice statutum. g Canonis scilicet in dist. moral. ut notat Contius. text. in Rubr. & l. 1. D. quod quisque juris, &c. h al. Trecenti. al. Cenerensi. al. Ceren. al. suffraganeus Mediolanensis. i Cap. 2. eod. tit. in 3. comp. k Treverenses, & Conaglanenses. l Id est, allegando probaverit, neque enim sufficit dicere, nisi probetur.

hujusmodi, & venditiones feudorum Ecclesiasticorum factas sine legitimo Ecclesiasticarum personarum assensu, vires decernimus non habere.

[1 Et Ecclesiasticorum virorum præjudicium attentantur, firmitatem sortiri non debent, sed ad Ecclesiarum indemnitatem debent potius infirmari.]

[2 Nec emptor teneatur priori domino respondere, nisi ex sexta parte pretii, quam ipsi, si recipere voluerit, exhibebit, ex quo Ecclesiastica non modicum jura leduntur.]

CAP. VIII.

Dignitas sublata de Ecclesia per statutum Capituli confirmatum per Papam, ulterius non censetur vacare, nisi per contrarium actum statutum fuerit revocatum.

Idem. (circa an. 1204. Roma in Galliam.)

Cum accessissent a ad Apost. sedem Archid. Tullenfis, & G. Tullen. Capituli procurator: Archid. proposuit memoratus, quod cum olim quidam Tullenf. Canonici nostris auribus intimassent, quod Primiceriatu b in Tullenf. Ecclesia tanto tempore vacavisset, quod ad manus nostras illius personatus esset donatio devoluta: [& infra. 1.] Fuit insuper ex parte Capituli allegatum, quod de communi assensu Canonicorum Tullenfium fuerit constitutum, ne Primiceriatu dignitas e esset ulterius in Ecclesia memorata: inter Canonicos ipsos Primiceriatu proventibus, & possessionibus distributis: (& infra. 2) Propter quod evidenter apparet, quod Primiceriatu ipse tanto tempore non vacaverit, sicut nobis fuerat falsa insinuatione suggestum. (& infra.) Quocirca mandamus, quatenus si vobis contiterit Tullenf. Canonicos, ne ulterius in Tullenf. Ecclesia Primiceriatu esset officium, communiter statuisset, ac statutum ipsum auctoritate sedis Apostolicæ fuisse postmodum (sicut dicitur) confirmatum, vos illud faciatis in suo robore permanere: nisi postea dicti Canonici contravenierint, aliquid videlicet in Primicerium eligendo.

[1 Dil. fl. Alæ Sylvæ, & Belli prati Abbatibus, & Columbanii monasterii Decano dedimus in mandatis, ut super hoc inquirerent veritatem, & si personatum illum tanto tempore ita vacavisse constaret, quod juxta Lateran. statuta Concilii ad nos ipse esset donatio devoluta, ipsi personam idoneam de Tullenf. Ecclesia, vel aliunde in ipso personatu instituerent vice nostra, & eundem facerent ab illa pacifice possideri.]

[2 Et eadem Constitutio a be. mem. Alex. PP. prædecess. n. suis postmodum confirmata.]

CAP. IX.

Non obstante certo Canonico numero etiam per Papam confirmato, providendum est receptis ultra numerum de superexcrecentibus fructibus, maxime si voluntarie per Canonicos fuerint recepti.

Idem Clugiensi d Episcopo. (an. 1198.)

Cum M. Ferrariensis, e [& infra. 1.] Dicitur M. pro se, ac quatuor focis suis proposuit, quod Ferrarienses Canonici, ut eo amplius suos redditus augmentarent, quo proventus Ecclesiæ (qui dividi consueverant inter plures) in usus cederent paucorum, quatuordecim præbendas tantum, præter id, quod mensæ communiter deputarunt, in eadem Ecclesia contra antiquam consuetudinem statuerunt. Postmodum vero contra constitutionem ipsam voluntarie venientes dictos quinque in Canonicos receperunt, nullis præbendis assignatis eisdem. Et licet eorum redditus non modicum fuerint augmentati, nondum tamen eis voluerunt ex superexcrecentibus redditibus providere.

Verum ex adverso f fuit propositum, quod quatuordecim præbendarum numero in Ferrariensi Ecclesia instituto, & Apostolicæ protectionis præsidio roborato, cum una

A 2

in

a Cap. 4. eod. tit. in 3. compil. b al. Primiceriatu dignitas c Videtur de offic. primic. Infra. d al. Fulgiensi. e Cap. 5. eod. tit. in 3. compil. f ex diverso.

in eadem Ecclesia praevidetur, ad quorundam instantiam duos ad eam, & postmodum ad preces Episcopi dictum M., & quendam alium sine praedicta constitutionis in canonicos receperunt: ita quod ipsi Canonici de Canonica nihil perciperent, donec primi duo essent praebendas integre assecuti. Cumque per Canonicorum induciam fuerit procuratum, ut ex possessionibus, quas Ecclesia tempore longo possedit, plures eis reditus solverentur, superexcrecentes communi mensurae, quae minus sufficiens fuerat, deputaverunt: quos dicti quinque postmodum petierunt contra Capituli constitutionem in beneficium assignari. [& infra 2] Mandamus, quatenus cum in constitutione praedicta, & confirmatione sedis Apostolice vel fuerit, vel esse debuerit, sicut consuevit, expressum, nisi in tantum excreterent Ecclesiae facultates, quod pluribus possent sufficere competenter: & iidem Canonici in derogationem suae constitutionis, ad b vacaturas praebendas quatuor receperunt ultra numerum constitutum: antiquis Canonicis praebendas cum integritate percipientibus confertas, superexcrecentes reditus praedictis Canonicis facias assignari: ita, quod si ex eis pares potuerint cum aliis fortiori praebendas, quod superfluum, in communes Canonicorum usus (sicut prius statuerant) sive aliter, prout melius videbitur, convertatur: revocatis in irritum, quaecumque ab alterutra partium in praedictum alterius postmodum quaestione coram Episcopo Ferrariensi circa praebendas, vel possessiones fuerint innovata.

[1 Canonici, F. B. & G. Canonicorum Ferrariensium, & magister G. Ferrariensis Capituli procurator ad sedem Apostolicam accessissent, super quaestione, quam de praebendis, & redditibus habebant ad invicem dil. fil. n. r. sanctae M. in Cosm. diao. Cardinalem eis concessimus auditorem, coram quo.]

[2 Quia vero super his plena nobis, sicut idem Cardinalis asseruit, exhiberi non poterat certitudo, causam ipsam tuo examini duximus committendam.]

CAP. X.

Statutum generale Laicorum ad Ecclesias, vel Ecclesiasticas personas, vel earum bona in earum praedictum non extenditur: nec speciale, etiam si earum commodum, & favorem concernat. Hoc dicit, quoad intellectum, Abbas Siculus.

Idem Abbati, & Conventui S. Sylvestri.

(an. 1199. Roma.)

Ecclesia sanctae Mariae [& infra. 1] Nos attendentes, quod Laici (etiam religiosi) super Ecclesiis, & personis Ecclesiasticis nulla sit attributa facultas: quos obsequendi manet necessitas, non auctoritas imperandi: a quibus si quid motu proprio statutum fuerit, quod Ecclesiarum etiam respiciat commodum, & favorem, nullius firmitatis existit, nisi ab Ecclesia fuerit approbatum. Unde statutum d. Basilii de non alienandis praediis rusticis, vel urbanis, ministeriis, & ornamentis Ecclesiarum, illa reprobatum fuit porissima ratione, quod auctoritate non fuit Rom. Pontificis roboratum. Quod a Senatore factum fuerat in praedictum monasterium non conventi, nec confessi, vel convicti, in irritum revocantes, easdem possessiones restituendas sibi sententialiter definimus f.

[1 In Via Lata contra l. de Alreja, qui quasdam ipsius possessiones dicebatur contra iustitiam detinere, movit tempore B. Corosoni d. et Senatoris sub L. iudice quaestione. In ipso autem iudicio praefato l. de Alreja Syndicus monasterii vestri astitit, & ab eo etiam testes producti quidam ex Monachis exiterunt. Iudex vero auditis rationibus partium, pro eodem l. absolutiois sententiam promulgavit, & cuius sententia pars altera vocem appellationis emisit. Super hoc postea quaestione suborta, proponente parte victrice, quod non potuerit appellare, cum dictus L. non ut iudex, sed tanquam arbiter fuisset electus, parte victa e contrario asserente, quod cum arbitrio fuerit constitutum, quod partes non nisi metu poene constringit, qua in praemisso arbitrio non fuerat comprehensa, appellari merito poterit, & fortius, si iudicium extitisset. De hoc igitur ad iam dictum B. Corosonem quaestione perlata causam appellationis S. primicerio iudicium delegavit, in cuius praesentia partibus constitutis dictus l. de Alreja proposuit, se conveniendum non esse, cum non possideret id, quod pars altera requirebat, sed cum monasterium vestrum rem possideret petitam, dictus autem B. Coroson, quoniam quoddam statutum, emiserat a populo Romano approbatum pariter, & acceptum, quod si quis post litem contestatam rem a se petitam transferret in alium, daretur possessio petitori, & alter fieret de possessore petitor: & idem l. post litem contestatam rem ipsam in monasterium transferre praesumpsit; possessionem rei petite assignavit Ecclesiae memoratae. Verum quoniam dictus l. de possessionibus ipsi monasterio nostro annuam reddidit pensionem, adiecit, ut hoc ipsum ab Ecclesia S. Mariae fieret, donec de proprietate fundi cognosceretur; sed solutio, qua fieret Ecclesiae S. Mariae in Via Lata, in iure suo penitus non noceret. Sed quia saepe fatum monasterium vestrum conquerebatur a praemisso B. Coroson, contra iustitiam spoliatum, & ipsum per officium nostrum suppliciter restitui postulabat, quod statutum eius nullius valoris extiterit, multipliciter asserens. (& infra.) His ergo, & consimilibus in nostra, & f. n. praesentia prudenter a partibus allegatis.

CAP. XI.

Pena simpliciter apposta propter contumaciam in dubio intelligitur temporalis, & non perpetua.

Idem universis Doctoribus Parisiis commorantibus. (circa an. 1206. Roma in Galliam.)

EX literis a vestra devotionis accepimus: [& infra. 1] Licet a vobis fide praestita fuerit constitutum, ut si quis Magistrorum ordinationi universitatis ipsorum duceret resistendum, & primo, secundo, tertio communiter, intra triduum universitati parere contemneret Magistrorum, extunc beneficio societatis eorum in magistratibus privaretur: & ob hoc Magister G. fuit eorum communione privatus. Quia tamen constitutum non fuit, ut in perpetuum huiusmodi privatio perduraret, cum tam juris canonici, quam nostri moris existat, ut is, qui propter contumaciam communione privatur, cum satisfactionem congruam exhibuerit, restitutionem obtineat: mandamus, quatenus supradictum Magistrum statutis vestris nunc humiliter parere curantem, ad communionem vestrae consortium in magistratibus admittatis.

[1 Quod cum quidam, moderni videlicet Doctores liberalium artium, a majorum suorum vestigiis in tribus praesertim articulis deviam, habitu videlicet inhonesto, in lectionum, & disputationum ordine non servato, & pio usu in celebrandis exequis decedentium Clericorum jam quasi penitus negligenter omissos: vos cupientes vestra consulere honestate octo ex vobis iuratos ad hoc unanimiter elegeritis, ut super dictis articulis de prudentium virorum consilio bona fide statuerent, quod fore expedient, & honestum, ad illud in posterum observandum, vos iuramento interposito communiter constringendo, excepto dumtaxat Magistro G., qui iurare renuens, & formidans fidei iuramentum se tantum obtulit cautionem. Fuit etiam insuper ad cautelam

a Cap. 12. in 3. compil. de iurejur.

a L. quod si nolit. §. quia assidue. D. de adil. ed. notat. Bart. in l. nemo. D. de reb. dub. b vacantes. c. e. §. in 3. compil. tit. de foro comper. Patres huius. c. sunt infra, ut lite pendente, cap. 3. & 4. d. Vide c. que in Ecclesiarum sup. hoc tit. sacrae pag. decretorum, & liberalium artium ex tit. de iurejur. in 3. comp. e. Praefecti urbis Romae, vid. can. bene. 96. dist. & redidit in c. 4. infra, ut lit. per.

clam a vobis fide interposita protinus constitutum, ut si quisquam Magistrorum adversus alios duceret resistendum, & primo, & secundo, tertio communiter infra triduum universitati parere contemneret Magistrorum, extunc beneficio societatis eorum in magistratibus privaretur: & quidem hoc ultimum quidem ex vobis simpliciter, quidam vero nisi satisfaceret, & nonnulli, nisi per vos se admitti ab aliis obtineret, se intellexisse fatentur. Cum autem supradictus Magister G. infra triduum universitati non paruerit, requisitus iuxta conditionem extunc a vobis habitus est exclusus. Qui cum satisfactioni condigna postmodum se obtulisset, in IV. Magistrorum iuramento interposito compromisit, illorum dictum pro bono pacis se gratum, & ratum pariter habiturum. Illi vero usi consilio sapientum, dictum suum communiter promulgant, memorato Magistro in virtute iuramenti praesertim prohibentes, ne deinceps in litiis universitati resisteret Magistrorum, & in iudicentis eadem, ut tandem in eodem statu persisteret, quo tunc erat, donec per se, vel per procuratorem se posse ab aliis Magistris admitti per sedem Apostolicam obtineret, salva in omnibus honestate. Unde nobis humiliter supplicastis, ut eundem Magistrum, virum utique providum, & honestum, & discretum, qui tanquam obedientiae filius, quod sibi praedicti quatuor injunxerunt, suscepit humiliter, & patienter observat, & ex benignitate sedis Apostolice faceremus communioni restitui Magistrorum. Nos igitur ex praemissis intelligentes eidem Magistro fuisse mandatum, ut tamdiu persisteret in eo statu, quo tunc erat, donec Magistrorum communioni de mandatu sedis Apostolice redderetur, & paratus sit super praemissis satisfactionem congruam exhibere.]

CAP. XII.

Non possunt Canonici sine causa restringere numerum Canoniconum, seu praebendarum. Abbas Siculus.

Honorius III. Episcopo, & Cantori Cabilonensi.

(an. 1221. Roma in Galliam.)

EX parte a Episcopi Eduensis fuit propositum, quod Canonici Eduensis propter commodis inhiantes praebendarum numerum ab antiquo in Ecclesia Eduensi statutum (licet non sint ejus diminuti reditus) restrinxerunt: [& infra. 1] §. 1. Nolentes igitur divini numinis minui cultum, sed potius augmentari, mandamus quatenus antiquum numerum facientes auctoritate nostra servari, praebendas, quas a tempore ultimi statuti invenierit vacasse in Ecclesia memorata (non obstante aliqua constitutione super hoc a Canonici ipsi facta, vel confirmatione a nobis b ab eisdem obtenta) personis idoneis cum consilio Episcopi conferatis.

[1 Ut sic in temporalibus magis abundant, dum ea, de quibus sustentari valet Canoniconum numerus consuevit, tali praetextu in augmentum nituntur convertere praebendarum, & in facti sui tuitionem super hoc confirmationis litteras a nobis dicuntur impetrasse in communi forma.]

CAP. XIII.

Constitutio futura respicit, & non praeterita: nisi in ea de praeteritis caveatur.

Gregorius IX. Archiepiscopo S. Mariae Majoris.

de urbe (an. 1230. Roma in Galliam.)

Quoniam constitutio Apostolicae sedis omnes adstringit, & nihil debet obscurum, vel ambiguum continere: declaramus constitutionem c, quam nuper super praefatis in perceptione portionis Majoribus, & consuetis servitiis a Minoribus exhibendis, edidimus, non ad praeterita,

a Ex hoc c. aperte colligitur, non valere statutum, per quod cultus divinus sine causa diminuitur, etiam si in forma communi per Papam fuerit confirmatum. b Hunc textum dixit Card. Floren. esse singularem ad hoc, quod app. confirmationis intelligitur de confirmatione in forma communi. c c. statutus. infra de majorit. & ob.

sed ad futura tantum extendi a. Cum leges, & constitutiones futuris certum sit dare formam negotiis, non ad praeterita facta trahi: nisi nominatim in eis de praeteritis caveatur.

TITULUS III. DE RESCRIPTIS. b CAP. I.

Privilegio generali, secundum jus commune, obtento, obstat rescriptum speciale, etiam de eo mentionem non faciens. h. d. secundum intellectum magis communem.

Alexander III. Senonensi Archiepiscopo. (an. 1280.)

Sicut c Romana: [& infra. 1] Quaesitum est a nobis ex parte tua, si alicujus causa delegatis iudicibus sublato remedio appellationis committitur, & literis Apostolicis altera pars munita (quibus ei generaliter est indultum, ut libere sibi liceat appellare) in vocem appellationis proruperit, an ejus in eadem causa debeat appellationi deferri? Inquisitioni tuae taliter respondemus, quod ejus in hac parte appellatio non debet admitti, postquam est causa iudicibus appellatione remota commissa. Quia speciale mandatum derogat generali.

[1 Ecclesia omnium Ecclesiarum disponente Domino mater est, & magistra; ita & nos, qui eidem Ecclesiae, licet immeriti, divinae dispositionis providentia praesidemus, prout Dominus nobis ministraverit, consultationibus respondere cogimur singulorum, & quae videntur dubia, Apostolicae circumspectionis providentia declarare. Sane]

CAP. II.

In rescripto Apostolico intelligitur clausula, si preces veritate nitantur. Et si rescriptum prohibet causam cognitionem, est de falsitate suspectum.

Idem Cantuariensi Archiepiscopo. (an. 1180.)

EX parte Conventrensis Episcopi nostris est auribus intimatum, quod cum de causa, qua inter G. & F. Clericos vertitur super praebenda de Novalis e, cognoscens, legitime eidem F. (secundum tenorem litterarum nostrarum, continentium, quod si constaret ipsum F. de perjurio esse convictum, & perpetuo illi renunciasse praebendam, amoveretur ab ea, eo cognito, & probato) praebendam adjudicasset eandem: ipse in vocem appellationis prorupit: & ad te, quod ei praebendam praesente, & absque causa cognitione restitueres, litteras nostras reportavit: [& infra. 1] Verum quoniam non credimus ita praesente scripsisse, & in huiusmodi literis intelligenda est haec conditio, etiam si non f apponatur, si preces veritate nitantur g: mandamus, quatenus inspectis literis, quas Episcopo praedicto direximus, si invenieris, quod secundum praedictum modum ei scripsissemus, & in literis, quas praefatus F. reportavit, non fuerit habita mentio priorum litterarum, sententiam praefati Episcopi confirmes, & saepe dictum F. cum literis nostris, quas tibi detulit ad praesentiam nostram tanquam falsarium, venire compellas.

[1 Et Episcopum, qui post appellationem cum praebenda spoliaverat, auct. Ap. alicui beneficium conferendi potestate appropinquante privaret, donec per se, vel per nuntium, aut per litteras suas de tanto excessu satisfactus ad sedem Ap. accederet, & praenominatum G. si eundem F. in jam dicta praebenda praesumeret molestare, vinculo excommunicationis usque ad condignam satisfactionem constringeres.]

CAP.

a Verba l. leges. C. de legibus. b Et eorum Interpretationibus. add. in quadam edit. Vaticana. c cap. 1. eod. tit. in 1. compilat. Post Concil. Lateran. sub Alex. III. part. 10. cap. 11. d Post Concil. Lateran. p. 7. c. 18. & c. 2. eod. tit. in 1. compilat. e Novale al. Noharl. f Et si scripsimus taliter: hoc ex nimia occupatione contigit. g Jure civili nisi haec clausula inseratur rescripto, non valet rescriptum. l. ult. C. de divers. rescriptis.